

beeldende vormgeving - dans - drama - muziek - algemeen

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 3.21, 3.24 en 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 3.21 t/m 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examiner en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*
Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*
Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Blok 1 Macht, magie en geweld in het werk van Shakespeare

1 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (een van de volgende):

- Italië vormde het voorbeeld voor de Europese hoven vanwege de renaissance(cultuur) die daar ontstond / haar wortels had (zoals: studie van klassieke geschriften, humanistische ideeën, bloei van op klassieken geïnspireerde kunst).
- Italië vormde het voorbeeld voor de Europese hoven vanwege de hofcultuur die daar (al vroeg) tot grote bloei kwam.
- Italië vormde het voorbeeld voor de Europese hoven vanwege de (restanten van de) klassieke / Romeinse beschaving die daar te vinden waren.

2 maximumscore 2

Met een verre, vreemde locatie (twee van de volgende):

- kan de hoofdpersoon geconfronteerd worden met onbekende / exotische / extreme situaties, waardoor spanning of contrast ontstaat / waardoor de hoofdpersoon de confrontatie met zichzelf moet aangaan.
- heeft een toneelschrijver een grotere vrijheid om de situatie naar zijn hand te zetten / af te wijken van de realiteit (die ook bekend is bij het publiek).
- heeft een toneelschrijver een grotere vrijheid om de hoofdrolspeler in een positie te plaatsen die in de eigen politiek-maatschappelijke situatie niet bespreekbaar zou zijn, bijvoorbeeld kritiek geven op de machthebber.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

3 maximumscore 3

- Dit stuk voldoet aan de eenheid van tijd: vanaf de schipbreuk / het aanspoelen tot en met het slot, waarin Prospero vergiffenis schenkt, verstrikt niet meer dan een dag / een etmaal. 1
- Dit stuk voldoet aan de eenheid van plaats: alle scènes spelen zich af op / rond het eiland. 1
- Dit stuk voldoet aan de eenheid van handeling (een van de volgende): 1
 - Alle acties draaien om de hoofdlijn van het verhaal: het verraad en de wraak van Prospero.
 - De onderdelen van de actie volgen op elkaar en/of leiden tot een climax.
 - Als een van de onderdelen zou veranderen, zou het verloop worden aangetast.

4 maximumscore 2

Een juist antwoord bestaat uit een verhaalelement uit *The Tempest* waarbij uitgelegd wordt hoe daarmee Moores idee van de ideale staat wordt tegengesproken.

Opmerking

Alleen als beide elementen zijn genoemd, mag 1 scorepunt worden toegekend.

Voorbeelden van juiste antwoorden:

- In *The Tempest* speelt magie een centrale rol, het leven / het lot / het handelen van mensen wordt in *The Tempest* (grotendeels) bepaald door magische krachten. Dit is tegengesteld aan het centraal stellen van de rede.
- In *The Tempest* 'bestudeert' Prospero de magie, dit is/lijkt in strijd met (het bestuderen van) de klassieken / Bijbel.
- In *The Tempest* wordt de macht bereikt (en behouden / doorgegeven) op basis van erfrecht; de hoofdfiguren zijn van adel / door inzet van (magische) kracht (Prospero) / door inzet van sluwheid (Antonio en Alonso). Dit spreekt het ideaal tegen van macht op basis van rede / geschiktheid.
- In *The Tempest* worden de hoofdfiguren gedreven door machtswellust (Antonio, Alonso en Prospero) / wraak (Prospero), niet door het streven naar een eerlijke verdeling en/of gelijke rechten.
- In *The Tempest* hebben Prospero (en zijn familie) welvaart op basis van geboorte, dit is in strijd met het idee van een eerlijke en/of gelijke verdeling van welvaart.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

5 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Macbeths karakter wordt gekenmerkt door een complexe combinatie van (tegenstrijdige) gevoelens en/of drijfveren: hij is ambitieus / toont zich daadkrachtig / gewelddadig, maar toont ook twijfel en angst / kent ook momenten van wroeging/spijt en/of laat zich (mis)leiden.

6 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- een van de volgende: 1
 - Hekserij wordt voorgesteld als een duistere kracht / als het kwaad: het zorgt voor chaos / onrust / bloedvergieten / verraad. Deze voorstelling van hekserij kwam Jacobus goed uit, omdat zijn heerschappij zo redelijk / logisch overkwam.
 - (De angst voor) hekserij zet mensen aan om slechte dingen te doen / om niet het gezag te volgen en dat leidt tot onheil, zoals de ondergang van Macbeth. Deze voorstelling van hekserij kwam Jacobus goed uit, want het geeft meer vertrouwen in zijn gezag / het erkende gezag.
 - hekserij is onbetrouwbaar / onrechtvaardig / niet eenduidig / niet met de rede te vatten: de heksen doen voorspellingen die leiden tot de ondergang van Macbeth / van onschuldige mensen / doen voorspellingen die niet uitkomen. Deze voorstelling van hekserij kwam Jacobus goed uit, want het geeft meer vertrouwen in het erkende gezag.
 - De kracht van hekserij legt het uiteindelijk af: de rechtmatige troonopvolger wordt koning. Deze voorstelling van hekserij kwam Jacobus goed uit, want hekserij blijkt zwakker dan de rede en het recht.
- Hekserij kan beschouwd worden als een bedreiging van de macht, omdat (een van de volgende): 1
 - het (geloof in hekserij) ondermijnend werkt voor (het aanzien van) de gevestigde macht/orde van kerk en staat.
 - het als duistere kracht onrust kan veroorzaken onder het volk. (Via het geloof in hekserij kan het volk bijvoorbeeld worden aangezet tot rebellie.)
 - het een (duistere) kracht zou zijn die sterker is dan de aardse / fysieke kracht van een koning.
 - het een (ongrijpbare) kracht lijkt waartegen ook een koning zich niet kan wapenen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

7 maximumscore 3

- camerabeweging (een van de volgende): 1
 - De camera beweegt, nadat Macbeth (in zijn rug) wordt gestoken, snel heen en weer wat het gevoel van paniek versterkt.
 - De camera volgt de blik van Macduff naar beneden en komt uit bij het afgehakte hoofd.
 - De camera volgt het bloedspoor.
 - De camera volgt het hoofd op de spies.
- cameraperspectief (een van de volgende): 1
 - Het publiek kijkt mee vanuit het perspectief van het afgehakte hoofd van Macbeth naar de mensen die hem uitlachen (wat de scène extra luguber maakt).
 - Er wordt van onderaf gefilmd wat het doorboren van Macbeth versterkt.
 - Tijdens de achtervolging op de trap en/of bij het onthoofden en/of tijdens het lopen met het gespieste hoofd, waan je je als beschouwer midden in het tumult / de gruwelijkheden.
- camera-afstand: De close-up van het hoofd maakt alle gruwelijke details zichtbaar / maakt dat het geweld dichtbij komt. 1

8 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (een van de volgende):

- Door het geweld expliciet te tonen, wordt de extremiteit van de keuzes die Macbeth maakt invoelbaar / kan de toeschouwer invoelen hoe ver deze machthebber gaat / wordt getoond hoe krachtig/allesvernietigend de honger naar macht kan zijn.
- *Macbeth* betreft een verhaal/wereld/samenleving waarin sprake is van heftig/bruut geweld. Met het weglaten van het geweld, laat je de waarheid / het echte verhaal niet zien / verspreid je een leugenachtig beeld.
- Door het tonen van het geweld wordt de rol / de functie / het nut ervan (in een groter / maatschappijkritisch kader) bevraagd en kan de beschouwer zelf tot een moreel oordeel komen.
- Het (sterke) geweld roept (sterke) emoties op die zorgen voor meer betrokkenheid bij het verhaal / die (kunnen) leiden tot (meer) reflectie op de inhoud.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 3

voorbeelden van juiste antwoorden (drie van de volgende):

- de abstracte, eenvoudige / geometrische vormen (in de decors / de set)
- de toneelmatige / minimalistische / abstracte omgeving die alleen bestaat uit een brug/muur en lucht/mist.
- de camerastandpunten / perspectieven waardoor sterke diagonalen ontstaan
- het gebruik van sterke schaduwen / (grote) schaduwvlakken
- het contrast tussen scherp en onscherp (bijvoorbeeld de onscherpe beelden in de vechtscène / de scherpe kroon tegen de onscherpe lucht)
- beklemmend gevoel door overwegend close-up- en mediumshots
- extreme perspectieven; vogelvluchtperspectief en/of kikkerperspectief
- beklemmend gevoel door de setting met de hoge wanden (claustrofobisch)
- beklemmend gevoel door de locatie, mist/leegte

per juist antwoord

1

10 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (een van de volgende):

- Het niet expliciet weergeven van geweld laat ruimte voor de verbeelding van de beschouwer / creëert extra spanning.
- Door geweld niet expliciet weer te geven, kan er meer nadruk komen te liggen op de psychologische ontwikkeling / kan de psychologische ontwikkeling meer ruimte krijgen / beter invoelbaar worden gemaakt. Expliciet geweld kan ten koste gaan van de inleving in de personages.
- Door geweld niet expliciet / minimaal weer te geven, weet Coen te verrassen / is de film vernieuwend / is de film op te vatten als een statement, want het wél expliciet tonen van geweld lijkt de standaard te zijn / want geweld lijkt vaak alomtegenwoordig in hedendaagse films en series.

per juist antwoord

1

Blok 2 Smaak, luxe en moraal in de Nederlandse Republiek

11 maximumscore 2

twee van de volgende:

- De gevel op afbeelding 2 is volledig symmetrisch; de gevel op afbeelding 1 is niet volledig symmetrisch, zo zit de deur bijvoorbeeld opzij.
- De gevel op afbeelding 2 heeft een (klassiek) harmonisch evenwicht in horizontalen en verticalen en/of heeft een (overwegend) horizontaal karakter; de gevel op afbeelding 1 heeft (weliswaar een gelaagde opbouw met horizontale banden, maar) een verticaal karakter.
- De gevel op afbeelding 2 heeft een (zuivere, classicistische / renaissance) opbouw bestaande uit een basis met twee lagen erboven; de gevel op afbeelding 1 heeft een basis met daarboven vijf lagen.
- De gevel op afbeelding 2 heeft regelmatige verhoudingen (bijvoorbeeld in raampartijen en de afstand tussen ramen onderling en andere bouwelementen. / De bouwelementen hebben (veelal) hetzelfde formaat en ritmische afstand van elkaar en de andere bouwelementen); de gevel op afbeelding 1 kent een grote(re) variëteit aan formaten van ramen en/of bouwelementen / heeft minder regelmatige verhoudingen / is minder streng geordend.

per juist antwoord

1

12 maximumscore 2

twee van de volgende:

- De vraag naar / populariteit van een specifiek genre op de markt kon een reden zijn voor een schilder om zich toe te leggen op dat genre. (De vraag naar een genre kon zo groot zijn dat ze niet bang hoefden te zijn voor een gebrek aan werk.)
- Schilders specialiseerden zich in een genre, zodat ze daar goed in werden / zodat ze zich in kwaliteit konden onderscheiden van concurrenten.
- Schilders specialiseerden zich in een genre, zodat ze (handig/geoefend waren in een onderwerp / voorstelling (herhaling van onderdelen) en) daarmee sneller / goedkoper konden werken en zo hun inkomsten konden vergroten.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

13 maximumscore 2

- De Hooch kon met het weergeven van een marmeren geblokte vloer aantonen dat (een van de volgende): 1
 - (ruimte) hij het gebruik van (lijn)perspectief goed beheerste (het schilderen van een tegelpatroon in perspectief / verkorting is complex).
 - (licht) hij in staat was het gladde / spiegelende / lichtweerkaatsende oppervlak (van marmer) weer te geven.
 - (textuur / stofuitdrukking) hij in staat was stofuitdrukking van een materiaal te vatten; het gladde, doorzichtige, gelaagde patroon van marmer.
 - (compositie) hij in staat is om een afgewogen compositie te creëren (waarin 'nieuwe' inzichten over perspectief zijn opgenomen).
- De Hooch kon met het weergeven van kamers achter elkaar aantonen dat (een van de volgende): 1
 - (ruimte) hij het (lijn)perspectief beheerste.
 - (compositie) hij op een verrassende / inventieve wijze de blik van de kijker (via doorkijkjes) het schilderij in kon leiden.
 - (licht) op verrassende / inventieve wijze licht / lichtbronnen in het schilderij kon brengen.

Opmerking

Een kandidaat moet twee verschillende schilderkunstige kwaliteiten geven. Indien een kandidaat twee keer dezelfde kwaliteit geeft (bijvoorbeeld twee keer 'stofuitdrukking'), 1 scorepunt toekennen.

14 maximumscore 2

- Afbeelding 3: het huishouden kan in verband worden gebracht met een deugd als vlijt / orde/netheid en/of kan in verband gebracht worden met het idee van 'rein van geest' / morele zuiverheid. 1
- Afbeelding 4: gezamenlijk (als gezin) muziek maken kan gekoppeld worden aan een deugd als (leven in) harmonie / muziek maken kan in verband gebracht worden met 'maat houden' / matigheid / soberheid. 1

Vraag	Antwoord	Scores
15	<p>maximumscore 3</p> <p>drie van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zingen in huiselijke kring (aan de hand van liedboeken) – zingen van psalmen / zingen van liederen in de kerk / zingen tijdens kerkdiensten – openbare orgelconcerten in kerkgebouwen (buiten de kerkdiensten om) – beiaardmuziek / klokkenspel – muziek in theatervoorstellingen / opera's – optredens van muzikanten bij feesten, zoals kermissen / (jaar)markten – optredens op straat / in parken / in herbergen (bijvoorbeeld fluitspel) 	
	per juist antwoord	1
16	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het bord op afbeelding 6 bevat (voor de Hollanders) Chinees / exotisch ogende figuren en/of setting (architectuur), de afbeelding van deze 'exotische' / verre wereld was populair in de Republiek. • In Europa werden aardewerken serviezen geproduceerd / werd geen porselein geproduceerd (en in China wel, het procedé van porselein bakken was geheim en in Europa lange tijd onbekend). 	1 1
17	<p>maximumscore 3</p> <p>De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • algemeen kenmerk genrestuk en voorbeeld uit de voorstelling: Metsu plaatst het verhaal in een alledaagse en/of eigentijdse setting / Metsu toont een combinatie van alledaagse, weinig verheven zaken / activiteiten: de figuren dragen eigentijdse kleding / zitten op bed / de man is deels ontkleed / drinkt overmatig. • Morele les: leef sober / beheers jezelf / wees matig / rook of drink niet te veel / geef je niet over aan genot / verleidingen / lusten / wees niet ijdel / wees trouw (hou je aan de geboden uit de Bijbel). • Metsu toont de kijker op een uitvergroete / expliciete wijze hoe het niet hoort / toont het losbandige leven, zodat de kijker zich hierover kan vermaken en er een les uit kan trekken (lering en vermaak). 	1 1 1
18	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rembrandt plaatst het verhaal in een historische / Bijbelse setting (kleding / flora / architectuur). / Rembrandt koos voor het tonen van 'het goede' / de morele boodschap uit het verhaal (de verzoening / goede afloop). / Rembrandt geeft uitdrukking aan het verhaal op passende wijze, met in achtneming van decorum / met passende houdingen en/of gebaren en/of mimiek. • Morele les: wees barmhartig / schenk vergeving (zoals de vader toont) en/of durf tot inkeer te komen, het goede zal worden beloond (beter ten halve gekeerd, dan ten hele gedwaald, zoals de zoon toont). 	1 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

19 maximumscore 3

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

- Regentessenportretten waren bedoeld om het welzijnswerk / de goede daden / de status van de regentessen (voor de eeuwigheid) vast te leggen. 1
- (betekenis) In *Monument der regentessen* wordt een beeld geschetst waarbij (in plaats van bloei) verval zichtbaar wordt / waarbij een andere (duistere, koloniale) zijde van de geschiedenis wordt getoond / waarbij een andere identiteit / werkelijkheid wordt blootgelegd (dan in de zeventiende eeuw naar voren werd gebracht). 1
- (aspect van de vormgeving en/of materialen en techniek) Kleur is (grotendeels) verdwenen. / Gezichten zijn vervaagd of overgeschilderd. / Verf is weggeschraapt of verbleekt (alleen de tekens van rijkdom/status blijven over: kleding, sieraden, familiewapens). / De geportretteerden zijn weergegeven met het hoofd weggedraaid of met de rug naar de beschouwer gekeerd. 1

Blok 3 Rages, roes en een kwajongen, dans en muziek in de eerste helft van de twintigste eeuw

20 maximumscore 3

drie van de volgende:

- De charleston werd veel uitbundiger / wilder / sneller gedanst, bijvoorbeeld met snelle / losse been- en armbewegingen (er is minder sprake van beheersing).
- De benen van de vrouw worden hoog opgetild / benen worden (zonder schaamte) getoond.
- Zowel man als vrouw kunnen de dans leiden (het is niet zo dat de man 'standaard' de dans leidt).
- Er lijkt meer ruimte voor improvisatie.
- De (precieze) bewegingen waren minder / niet voorgeschreven / er was niet een juiste manier van het uitvoeren van de danspassen / er zijn grotere verschillen in uitvoering (dan bij oudere gezelschapsdansen).
- Er wordt zowel solo / los, als samen gedanst (niet per se als een (vast) paar/koppel).

per juist antwoord 1

Vraag	Antwoord	Scores
<p>21 maximumscore 3 drie van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – syncopen / de (syncopische) accenten in het ritme – improvisatie / vrije karakter van de solo's – solo's – dirty intonation – blue notes – swingfeel / triolenfeel – breaks <p>per juist kenmerk</p>		1
<p>22 maximumscore 3 drie van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – De charleston werd te uitdagend / seksueel / 'dierlijk' gevonden (omdat er veel vanuit de heupen werd gedanst). – De charleston werd onzedelijk geacht vanwege het vertoon van bloot / van blote benen. – De charleston (en bijhorende cultuur) werd ongepast gevonden vanwege de vrijheid voor vrouwen (in kleding / gedrag). – De charleston (en bijhorende cultuur) werd verwerpelijk gevonden vanwege de vrije omgang tussen mannen en vrouwen. – De charleston werd ongepast gevonden vanuit racistische motieven, het werd beschouwd als dans (en muziek) voor zwarte mensen (en niet voor witte mensen). <p>per juist antwoord</p>		1
<p>23 maximumscore 2 twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – breken met de gevestigde (academische) cultuur (romantische en impressionistische muziek) – zich laten inspireren door nieuwe ontwikkelingen in de populaire (lage) cultuur / vermaakscultuur – zoeken naar nieuwe, 'exotische' inspiratiebronnen (Afro-Amerikaanse invloeden / volkskunst / Zuid-Amerikaanse cultuur) – experiment en/of onderzoek, zoeken naar een nieuwe esthetiek – werken vanuit een samenwerkingsverband (gelijkgestemden) aan vernieuwende dans en/of theaterproducties – werken vanuit een soort manifest / een geschrift waarin een nieuwe visie op de kunsten wordt verkondigd. <p>per juist kenmerk</p>		1

Vraag	Antwoord	Scores
24	maximumscore 2	
	1 niet waar	
	2 niet waar	
	3 niet waar	
	indien drie antwoorden juist	2
	indien twee antwoorden juist	1
	indien minder dan twee antwoorden juist	0
25	maximumscore 2	
	• samenklank: Door de toevoeging van de tegenmelodie ontstaat er een dissonante samenklank / ontstaat er een samenklank die spanning oproept.	1
	• argument avant-garde karakter (een van de volgende):	1
	– Doordat een ongecompliceerde melodie uit de populaire cultuur complexer wordt gemaakt om naar te luisteren, is er sprake van meer (esthetische) spanning, hetgeen past bij het streven van avant-gardistische componisten / van expressionisten.	
	– Doordat een ongecompliceerde melodie uit de populaire cultuur in een complexere muzikale context of structuur wordt geplaatst, is er sprake van experiment / van vernieuwing (van breken met tradities), hetgeen past bij het streven van avant-gardistische componisten / het streven van expressionisten.	
26	maximumscore 3	
	Poulenc lijkt hier met opzet de grenzen van 'goed fatsoen' op te zoeken of te overschrijden door het toepassen van	
	• toonhoogte: ongebruikelijke glissando's/glijtonen/het naar de toon toe zingen (alsof er sprake is van dronkenschap).	1
	• dynamiek: grote contrasten / luide uithalen (en zacht aan het einde, alsof er sprake is van dronkenschap).	1
	• klankkleur: overdreven 'zwaar' / 'loeiend' / 'bulkend' stemgebruik (alsof er sprake is van dronkenschap). / Er lijkt sprake van een vreemd en/of plotseling geluidseffect 'wap wap wap' (vanaf 0:41).	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

27 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (een van de volgende):

- (vorm) Ondermijnen van algemeen geaccepteerde (esthetische) waarden / provoceren / de grenzen van ‘goed fatsoen’ overschrijden / spotten door serieuze, ‘hoge’ kunst (mannenkoor) te mixen met ‘lage’ kunst in de vorm van de tekst; een drinklied.
- (thematiek) Ondermijnen van algemeen geaccepteerde waarden / provoceren door (alledaagse) thema’s te kiezen (dronkenschap) die normaal niet in hoge kunst voorkomen / door het gebruik van humor; het bulkend stemgebruik / de overdreven luide uithalen zijn lachwekkend / door het absurdistische / chaotische /onsamenhangende karakter.

28 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

- rond 1922: De gevestigde orde waardeerde deze muziek niet, omdat ze het geen hoge / serieuze kunst vonden / waardeerde deze muziek niet vanwege de inspiratie uit uitgaansmuziek en/of vanwege de alledaagse / platvloerse / weinig verheven inhoud en/of vond de muziek (te) experimenteel en/of niet harmonieus en/of was gericht op de romantische en/of impressionistische esthetiek. 1
- Tegenwoordig wordt Poulencs muziek gewaardeerd, omdat het mixen van stijlen / van hoge cultuur en lage cultuur (ook in inhoud) een geaccepteerd esthetisch fenomeen is (geworden) en/of omdat het zoeken naar vernieuwing / originaliteit (en het loslaten van het verleden) een (belangrijk) esthetisch criterium is (geworden) (Poulenc wordt (door kenners) beschouwd wordt als een onlosmakelijk / belangrijk onderdeel van de muziekgeschiedenis). 1

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinator in de applicatie Wolf.
Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 24 juni.

6 Bronvermeldingen

Blok 1

- film 1 Joel Coen, *The Tragedy of Macbeth*, 2021, dvd
film 2 Roman Polanski, *Macbeth*, 1971,
<https://www.youtube.com/watch?v=YOp-t5akdWQ>
film 3 Joel Coen, *The Tragedy of Macbeth*, 2021, dvd

Blok 2

- afbeelding 1 Herengracht 203,
<https://www.amsterdam-monumentenstad.nl/database>
afbeelding 2 Herengracht 386,
<https://www.amsterdam-monumentenstad.nl/database>
afbeelding 3 Pieter de Hooch, *Binnenhuis met vrouwen bij een linnenkast*, 1663,
<https://www.rijksmuseum.nl>
afbeelding 4 Pieter de Hooch, *Portret van een musicerende familie*, 1663,
<https://www.clevelandart.org/art/1951.355>
afbeelding 5 Bord met decor van een vaas en een schriftteken, gedateerd 1560,
porselein,
https://collectie.prinsessehof.nl/?diw-id=tresoar_prinsessehof_NO-01590
afbeelding 6 Bord met blauwwitte motieven, gedateerd 1650-1680, porselein,
https://collectie.prinsessehof.nl/?diw-id=tresoar_prinsessehof_NO-01735
afbeelding 7 Bord met blauwwit kraakdecor, gedateerd 1650-1680, aardewerk,
https://collectie.prinsessehof.nl/?diw-id=tresoar_prinsessehof_GMP-1983-106
afbeelding 8 Gabriel Metsu, *De verloren zoon*, gedateerd tussen 1640-1649,
<https://www.wikiart.org/en/gabriel-metsu/the-prodigal-son>
afbeelding 9 Rembrandt van Rijn, *De terugkeer van de verloren zoon*, gedateerd
omstreeks 1668,
<https://artsandculture.google.com>
afbeelding 10 Natasja Kensmil, *Monument der regentessen*, 2019,
<https://www.amsterdammuseum.nl>

afbeelding 11 Monument der regentessen (2019) van Natasja Kensmil. Hier te zien op zaal in het Amsterdam Museum tussen zeventiende-eeuwse regenten- en regentessenstukken (2021), <https://www.amsterdammuseum.nl>

Blok 3

film 1 Charleston danswedstrijden in de jaren twintig van de twintigste eeuw,
<https://www.youtube.com/watch?v=qjbQfOgl9tc>

film 2 De wals in de Franse film van de vroege twintigste eeuw,
<https://www.youtube.com/watch?v=VXtoFgiXq-4>

film 3 Ernst Lubitsch, *So this is Paris*, 1926,
https://www.youtube.com/watch?v=_D_YsyxDjyk

audio 1 James P. Johnson, *Charleston*, 1923 (uitvoering: Green Hill Instrumental),
<https://www.youtube.com/watch?v=F5y0hSqO48U>

audio 2 Darius Milhaud, *Le Boeuf Sur Le Toit*, geschreven in 1919-1920,
<https://www.youtube.com/watch?v=VZLflKYg0Pg>

audio 3 Darius Milhaud, *Le Boeuf Sur Le Toit*, geschreven in 1919-1920,
<https://www.youtube.com/watch?v=VZLflKYg0Pg>

audio 4 Marcello Tupynambá, *São Paulo Futuro*, 1914 (uitvoering: Roberto Fioravante, 1968),
<https://www.youtube.com/watch?v=Mjrl9uVwcYQ>

audio 5 Francis Poulenc, *Chanson à Boire*, 1922,
<https://www.youtube.com/watch?v=BKf8mIL4ZnE>

Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling heeft ernaar gestreefd de auteursrechten op hier gebruikt materiaal te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Wie desondanks meent zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen met Cito.